Tvenne pingstaftnar i Lidners lif

Bokutgåva

Albert Bonniers förlag, Stockholm 1893.

> På sjuttonhundratalet fanns i Göteborg ett hem, hvarest en gosse växte upp, som en dag med sina ovanliga själsgåfvor skulle förvåna sin samtid och väcka beundran hos eftervärlden.

Oaktadt naturen i vissa hänseenden slösat sina yppersta skatter på honom, var han likväl ett barn, som genom ytterligheterna i sitt lynne måste uppväcka mycken oro i modershjärtat.

Det hem, hvaruti han uppfostrades, tillhörde inspektor Aurell, gift med organisten Olof Lidners änka och styffader till hennes son i föregående giftet.

Redan vid sex års ålder, då modern firade sitt bröllop med Aurell, hade den lille Bengt gifvit prof på sina poetiska anlag.

Lika tidigt som hans skaldenatur framträdde, visade sig äfven sådana drag, som hos modern måste föda ångest för hans framtid.

Vek och svag till karakteren, tycktes han bestämd att lik en redlös farkost drifva för vinden, utan kompass och styrman, blindt följande lidelsernas och ingifvelsernas vindkast.

Rikt på idéer, redan innan tanken fått någon stadga eller ordning, liknade hans inre ett kaos, uppfylldt af fantasier och drömmar, som åter togo form af hans lättrörda och känsliga hjärta. Alla hans intryck voro barn af stunden, hvilka föddes och dogo med den häftigt uppsvallande känslan.

Vacklande i sina grundsatser, exalterad och glödande i sin inbillning, kunde man redan i hans barnaår förutse, det lifvet för honom måste blifva en lång och smärtsam strid med verkligheten, hvilken han aldrig skulle lära sig förstå, och som alltid skulle stå i rak motsats med den värld, i hvilken hans själ lefde.

När modern betraktade sonen och tänkte på hans framtid, brukade hon smekande föra handen öfver den höga pannan, inom hvars hvalf så många oordnade tankar hvälfde sig, och då tänkte hon:

“Om Gud låter mig få lefva, skall jag måhända, genom den kärlek Bengt hyser för mig, kunna hålla honom tillbaka från de förvillelser, för hvilka han eljes helt säkert skall duka under. Min stackars gosse har fått alltför mycket hjärta och känsla, för att med sin brist på fasthet kunna på egen hand besegra de otaliga frestelser, som skola möta honom.“

Hon tryckte i sådana stunder hans hufvud till sitt hjärta och höljde den fria pannan med kyssar.

För hvarje år, som gick, gaf Bengt sin mor ökad anledning till förhoppningar med afseende på hans naturgåfvor, men äfven nya skäl till oro öfver hur lifvet skulle gestalta sig för honom.

En högre hand hade i hans själ nedlagt snillets gudagnista, och hvarest finnes väl den mor, som vid upptäckten däraf icke fröjdas och hoppas; men det hände likväl ofta, då fru Aurell lät hoppet hviska om ära och utmärkelse för sonen, att denne kom ur skolan utan väst, halsduk, mössa eller någon annan klädespersedel, eller ock att han af någon vild fantasi företagit något ströftåg och icke på hela dagen återvände samt, då han slutligen gjorde det, presenterade sig med sönderrifna kläder och förstördt yttre.

Bengts styffader, en rättänkande och praktisk man, hade genom allvar och stränghet sökt få gossen till litet ordning; men trots alla förbud hände ändå, att Bengt tillät sig dessa och andra små förseelser. Det såg ut som gossen haft svårt att ens begripa, att han begick ett fel, då han följde stundens ingifvelser och glömde de förbud och föreskrifter styffadern gifvit.

Efter att ha varit borta på någon af sina utflykter, kunde Bengt sällan göra reda för sig. Han hade funnit det tråkigt att gå hem, han hade däremot tyckt det vara roligt att irra omkring i skogen eller leka med kamraterna, och han hade glömt, att hans far sagt honom, att han skulle vara hemma på bestämd tid.

En dag, då han dröjt mycket länge borta, kom han hem utan öfverrock. Modern frågade honom, huru detta kom sig.

“Jag gaf den åt en bonde, för att jag skulle få åka med honom,“ svarade Bengt.

“Hvart åkte du då?“ frågade fru Aurell.

“Omkring på landsbygden. Jag behöfde denna motion, mamma. Ja, den var mig så nödvändig, att, om jag ej fått den lifliga åtrån tillfredsställd, hade jag bestämdt blifvit sjuk. Då jag icke fått vingar att flyga med, måste jag ovillkorligen ibland låta ett par ystra hästar föra mig framåt och det mycket fort ändå. Jag blir därunder så glad och lycklig, att jag vill famna hela världen, alldeles såsom jag nu gör med dig.“

Bengt slog armarna om modern, hvars milda ansikte såg sorgset ut.

“Men du köper dig denna glädje genom att bedröfva mig och förarga din far.“

“Kan det, som gläder din son, bedröfva dig! Omöjligt!“ utropade gossen.

“Helt visst, då din fröjd uppväcker din fars rättvisa missnöje. Det är den andra rocken du inom kort tid förstör. Du skall nu åter hafva en ny sådan, och det kostar pengar, har du betänkt detta?“

Bengt böjde ned hufvudet och stammade:

“Det hade jag glömt; ack mamma, därpå tänkte jag icke!“

Man kan säga, att i detta gossens svar ligger hela mannens karakter tecknad; ty alla den senares lidanden kommo däraf, att han aldrig tänkte sig för.

En dag i slutet af maj, – Bengt var nu tretton år, – fick han af sin styffader en ny beklädnad.

Med mycken tacksamhet emottog Bengt gåfvan, och, iklädd densamma, uttryckte han på vers sin glädje öfver att äga den.

Modern förmanade honom att vara rädd om de nya kläderna, och styffadern, som i det hela var något sträng emot pilten, sade, att om han förstörde de här kläderna, som han gjort med dem han förut fått, skulle han icke få några andra.

Bengt försäkrade, att han nog skulle vara rädd om dem.

Några dagar därefter inföll pingsthelgen.

På pingstaftonen hade Bengt om morgonen erhållit tillåtelse, att jämte några kamrater göra en utfärd på landet; men herr Aurell tillsade honom bestämdt att vara åter till middagen; en sak, som Bengt också

lofvade.

Middagen kom, men icke Bengt. Aftonen inbröt, utan att han ännu syntes till.

Fru Aurell blef ängslig. Ehuru hon borde vara van vid gossens oordentlighet, kunde hon likväl icke förhindra sig att vid hvarje sådan händelse erfara fruktan öfver att något ondt möjligen händt sonen.

Hennes man var icke det minsta orolig, men påstod, att hustrun kunde skylla sig själf för Bengts olater, emedan hon skämde bort honom och alldeles för mycket öfversåg med hans fel.

En riktigt grundlig aga skulle med ens kurera gunstig herrn för att begå dylika brott emot lydnaden, menade herr Aurell.

“Det hör numera till ordningen för dagen, att den lymmeln går bort och icke kommer hem,“ bifogade han, “och att oroa sig öfver att något händt honom, är att plåga sig i onödan; bättre att du tänkte på att sätta en gräns för hans själfsvåld genom en exemplarisk bestraffning.“

“Bästa vän, jag tror, att du däruti mycket irrar dig,“ inföll fru Aurell; “på ett lynne, sådant som Bengts, skulle stränghet verka högst ofördelaktigt. Han är af ett ömtåligt sinnelag, i behof af vänlighet, kärlek och öfverseende. Endast genom dessa medel kan man vinna och bibehålla makt öfver honom. Stränghet kommer att nedslå honom, göra lifvet bittert och skapa tusen lidanden, hvilka åter skola föda behofvet af att på ett eller annat sätt söka döfningsmedel för det, som plågar honom.“

“Dumt kvinnoprat!“ utropade Aurell häftigt. “Pojken behöfver smörj, det är säkert, och smörj skall han ha, det lofvar jag.“

Fru Aurell skickade bud till de gossar, med hvilka Bengt företagit utvandringen, men fick till svar, att de vid middagstiden återkommit hvar och en till sitt. Bengt hade skilt sig vid dem, då de varit på hemvägen.

Natten inbröt, och man gick till hvila.

Den stackars modern kunde ej få en blund i sina ögon af ångest.

Helt tidigt på morgonen kallade Aurell på en af tjänarinnorna och frågade:

“Är Bengt hemkommen?“

“Ja, han kom hem vid midnattstiden,“ blef svaret.

Aurell beredde sig att lämna rummet; men hustrun fattade om hans arm och sade bönfallande:

“Låt mig först tala vid honom, jag ber dig så mycket!“

Han såg på den bedjande kvinnan, i hvars ögon glimmade en tår; därefter vände han sig bort med de orden:

“Må göra; men jag säger dig, Elisabeth, stryk skall och måste han ha för sitt ofog, det kan icke hjälpas. Du har så många gånger undandragit honom en välförtjänt bestraffning, att det nu vore fåfängt försöka göra det.“

Fru Aurell gick till sonens rum.

Hon fann honom liggande vänd åt väggen med täcket uppdraget ända öfver öronen och hufvudet djupt nedtryckt i kudden. Då modern inträdde, drog han täcket ännu mer öfver sig.

Fru Aurell gick fram till sängen; utan att säga ett ord, drog hon ned täcket från hufvudet; men Bengt vände

sig det oaktadt icke emot henne.

“Bengt, hvad vill det säga, att du gömmer ditt ansikte; är det af blygsel öfver att du åter har bedröfvat dina föräldrar genom din ohörsamhet, eller vill du med ett dylikt uppförande ännu mer öka din förseelse i mina ögon? Se på mig, barn, och svara; tycker du dig handla så emot din mor som du bör? Förtjänar jag verkligen, att du gör mig så mycken sorg, som du å nyo gjort?“

Den stackars modern satte sig gråtande på sängkanten.

“Mamma, älskade mamma, icke skall du gråta,“ utbrast Bengt, reste sig upp och slog armarna om modern. “Du får icke fälla tårar, då jag känner mig så nöjd och glad med mig själf och med den dag, som flytt. Förlåt mig, om jag gjort dig ledsen; men jag har ej kunnat handla annorlunda än jag gjort.“

“Bengt,“ sade fru Aurell och sköt honom ifrån sig. “Du är således icke allenast obetänksam, utan äfven elak, då du så kan tala, när du varit olydig. Svara genast, jag fordrar det! Hvar har du varit?“

“Hos en fattig sjömanshustru, långt, långt bort på Majorna.“

“Och hvad har du gjort där?“

“Hm! – Hvad du lärt mig – jag har utöfvat barmhärtighet.“ Bengt lade armarna om moderns hals, lutade sitt hufvud emot hennes och tillade: “Om detta är något ondt, hvarför har du då lärt mig, att hvar helst jag träffar en arm och olycklig, är det min plikt att hjälpa honom? ’Bryt ditt bröd åt den hungrige, aftorka den lidandes tårar och sök att göra så mycket godt du kan mot dina likar!’ Detta, mamma, har du så många gånger upprepat för mig, att jag icke kan glömma dina ord, om jag blir aldrig så gammal.“

Han blickade upp i moderns ansikte.

Strängheten hade smält bort däruti och den vanliga sorgsenheten intagit dess ställe.

“Jag vet ju icke hvad du gjort eller om du verkligen för att hjälpa en nödställd behöfde vara borta nära ett helt dygn. Förrän jag har reda på hvad som händt, är och förblir jag missnöjd.“

“Och nu vill mamma, att jag skall tala om hvad jag själf gjort. Å nej, det kan du icke begära. Du har också sagt, att den vänstra handen icke bör veta hvad den högra gör. Därför så lägger jag mig att sofva ännu en timme eller par. Godnatt, du snälla, älskade mamma! När jag åter vaknar, skall du följa mig till de fattiga stackarna jag var hos i går. Se nu litet glad ut på mig, så är jag nöjd; men begär icke, att jag skall säga något närmare om mitt vistande hos matrosen Andersons hustru.“

Fru Aurell hann icke svara. Dörren rycktes upp, och hennes man inträdde, hållande i handen en rotting.

Bengts arm, som legat om moderns hals, sjönk. Han blickade helt förbluffad på styffadern, som i fullt vredesmod kom fram till sängen, sägande:

“Hvar är din nya jacka och väst? Svara genast, pojke, eller slår jag armar och ben af dig! Hvar har du gjort af dina nya kläder, och hvar höll du hus hela dagen i går?“

Fru Aurell reste sig upp och fattade helt förskräckt om mannens arm.

“För Guds skull, Aurell, var icke så häftig!“ bad hon.

“Vill du vara så god och icke blanda dig i den här saken,“ snäste Aurell och sköt hustrun häftigt åt sidan. “Du vet icke, att den eländige pojken kommit hem utan kläder. Jag hade lofvat honom stryk, om han skulle våga vara borta längre än han hade lof, och han skulle ha fått det blott och bart för denna förbrytelse; men

nu skall han hafva dubbelt upp, eftersom han åter igen plockat bort sina kläder. Vill du därför gå din väg, din närvaro gör mig endast ännu mer uppretad.“

Fru Aurell rörde sig ej ur stället.

Då tog Bengt hennes hand, förde den till sina läppar och hviskade:

“Gå, mamma, om du håller af mig!“

Tårarna störtade utför kinderna på den stackars modern, och hon gick emot dörren.

Styffadern stängde den efter henne. Han och Bengt voro allena.

“Vill du nu svara,“ röt Aurell. “Hvar har du varit, och hvar har du gjort af dina kläder?“

“Hvar jag varit, har jag sagt min mor,“ svarade Bengt, “och hvar jag gjort af mina kläder, kan jag icke säga.“

“Nå väl, då inser du väl, att du måste hafva stryk, såsom varande en vanartig son, den man ej har något annat medel för att rätta hans fel, eftersom godhet och förnuft icke förmått något.“

“Nog inser jag, att pappa måste tycka så, och äfven att jag rätt ofta gjort mig förtjänt däraf, men denna gång icke; och för min mors skull, förlåt!“

Hade Aurell mött den blick Bengt fäste på honom, är det möjligt, att nåd fått gå för rätt; men nu ville olyckan, att hans ögon föllo på benkläderna – det enda, som återstod af den vackra, nya munderingen Bengt fått – och vid denna syn stegrades faderns vrede, då han betänkte, hur mycket dessa kläder kostat och att de redan voro sin kos.

Allt nog, Bengts bön blef ohörd, och unga herrn fick af rottingen betaldt för det han slarfvat bort sin väst och jacka.

Ehuru grundlig och eftertrycklig afstraffningen var, gick likväl icke en suck öfver Bengts läppar. Han visste, att modern stannat utanför den tillriglade dörren, och att ljudet af slagen på ett tillräckligt smärtsamt sätt träffade hennes hjärta, utan att hans klagan borde öka dessa kval.

Sedan exekutionen var slutad, aflägsnade sig styffadern med den försäkran, att Bengt skulle få en gång till så mycken aga nästa gång han gjorde sig skyldig till samma fel.

Aurell sade åt sin hustru, då han passerade förbi henne:

“Jo, din son blir just en ljus pojke med tiden. Han är så styfsint som möjligt.“

När fadern stängt dörren efter sig, utbrast den för styfsint ansedda gossen i en häftig gråt. Med ansiktet emot kudden, grät han med barnets häftiga, ohejdade smärta.

Det var likväl i detta ögonblick mindre öfver den utståndna agan, än öfver den sorg han visste sig hafva gjort sin mor samt öfver det bedröfliga slut, den inre tillfredsställelse han erfarit, hade tagit.

Då han hade kommit hem och lagt sig, hade han tyckt sig vara så lycklig, att det förefallit honom som den fröjd han erfor öfver att ha gjort en god gärning skulle komma att räcka hela hans lif.

Nu voro endast några få timmar förflutna, och han kände sig så olycklig, att han icke kunde förstå, huru hans hjärta någonsin kunnat hafva varit uppfylldt af glädje.

Länge hade han gråtit, då någon kom in och med lätta steg nalkades sängen. En mjuk och darrande hand strök smekande öfver hans lockar, och en kärleksfull röst hviskade:

“Bengt!“

Gossen såg upp på den milda tröstarinnan. Ett par tårar föllo från hennes ögon på hans panna.

“Stackars mamma“ snyftade Bengt, “jag trodde mig ha handlat så rätt, att jag borde göra dig glädje, då jag följde dina lärdomar, och ändå blef det så illa. Jag är visst bara till sorg för dem, som älska mig, och det, fastän jag icke vill göra en mask emot. Säg mig, huru kommer det sig till?“

“Det kommer sig af att du alltid handlar efter stundens ingifvelse och aldrig tänker på följderna.“

“Men om följderna hade blifvit ännu svårare, mamma, så hade jag ej kunnat göra annorlunda. Mamma, mamma, besök för Guds skull mina fattiga på Majorna. Jag får icke komma ut, och om du ej går dit, måste jag åter bli ohörsam; de behöfva hjälp.“

Tårarna torkade på kinden. Glömd var den utståndna smärtan för tanken på dessa nödens barn, för hvilkas skull han haft så bittra ögonblick.

————

Klockorna kallade till gudstjänst.

Fru Aurell gick likväl icke, såsom hon ämnat, till Herrans tempel, utan begaf sig på en långväga vandring till den mest aflägsna kojan på Majorna.

Hon efterfrågade matrosen Andersons bostad.

Man visade henne till ett eländigt ruckel, dit hon inträdde genom en dörr, så låg, att hon måste böja sig för att icke stöta hufvudet.

Hon stannade ett ögonblick helt häpen vid åsynen af det armod denna boning företedde.

På en bädd af halm låg en i slarfvor klädd gosse om åtta à nio år och sof. Omkring hans hufvud var en ren, hvit bindel, och bredd öfver honom såsom täcke, igenkände fru Aurell sin sons kappa.

Hon hade tillsagt Bengt att taga den med på vandringen, ifall det skulle bli regn, efter vädret såg osäkert ut.

Ett stycke från den sofvande gossen satt en så godt som halfnaken kvinna med ett ännu mindre barn på sitt knä, hvilket hon matade med mjölk och bröd.

Det var således för dessa varelser hennes Bengt denna morgon fått stryk.

Fru Aurell gjorde sig snart underrättad om hvad som den föregående dagen händt, och under det hon lyssnade på kvinnans berättelse, kände hon sig djupt rörd öfver den tacksamhet denna för hvartannat ord lät undfalla sig.

Vi vilja emellertid i korthet redogöra för hvad som passerat.

Bengt och hans kamrater hade varit stadda på hemvägen. Några af de senare skilde sig redan från de öfriga för att skynda till sina föräldrar, då Bengt får det infallet att af ett träd skära sig en käpp.

Under det han var sysselsatt därmed, fortsatte kamraterna vägen till staden.

Plötsligt får Bengt höra ett häftigt skrik från stora landsvägen.

Det var ett barns jämmerrop.

Utan att en sekund betänka sig, skyndade han dit, hvarifrån skriket kom, och fann en liten tiggargosse liggande på kanten af ett dike, nedsölad af blod, under det en ryttare i full karrier försvann vid krökningen af vägen.

Bengt lyfter upp tiggargossen och finner därvid, att barnet fått ett djupt sår i hufvudet tvärs öfver pannan, hvarifrån blodet rann.

Att binda näsduken om såret för att hämma blodet och sedan taga gossen på sina skuldror och bära honom in till staden, var något, som föll alldeles af sig själft för Bengt.

Han förde den sårade till närmaste fältskärsstuga, där såret blef tvättadt, en kompress pålagd och af badarmästaren föreskrifvet, att omslag af ättika och vatten skulle bytas om hvar halftimme. Därmed borde fortfaras i tio à tolf timmar, hvarefter förbandet skulle läggas på såret etc.

Bengt frågade gossen hvar han bodde.

Den lilla sårade pilten sade honom då, att hans bostad var långt borta på Majorna; att han varit sjuk, och att han gått ut för att tigga ihop till bröd åt modern och sin lilla syster. Han hade förgäfves begärt en almosa af de förbigående; den dagen ville man ej gifva honom något, hvarför han begifvit sig utanför staden för att i några af bondgårdarna däromkring försöka skaffa sig bröd. Han hade likväl blifvit så trött efter att ha gått ett stycke, att han icke orkat längre, utan slagit sig ned vid vägen.

En herre kom ridande, under det han satt där.

Gossen räckte ut handen och bad om en slant.

Till svar härpå kastade ryttaren ett mynt åt honom, och i glädjen däröfver störtade den lille tiggaren fram helt nära hästen, som i detsamma gjorde en sats och gaf gossen ett slag med bakhofven, så att han tumlade till dikeskanten och därvid tappade slanten.

Lille Pehr, detta var gossens namn, gret vid tanken på att han nu ändå icke hade något till bröd för sin stackars mor och lilla Greta.

“Gråt icke,“ tröstade Bengt, “så skall jag nog laga, att du och din syster och mor få mat.“

Efter denna försäkran tog Bengt gossen, som af smärta och blodförlust icke orkade gå, åter upp på sin rygg och vandrade af med honom till Majorna.

Ehuru lång till växten, var Bengt likväl icke särdeles stark. Bördan af Pehr blef också mycket tung, och vägen föreföll ganska lång, innan han hann fram; ty han måste hvila flera gånger. Ändtligen var han vid målet.

Ett ögonblick stod den trettonårige Bengt alldeles förstenad vid åsynen af det armod han hade framför sig. Han hade icke förr haft någon idé om att ett sådant elände kunde finnas till.

Hvarje drag i kvinnans och det lilla barnets ansikte talade om hunger och lidande. Också runno tårarna utför Bengts kinder, då hans ögon fästes på de arma, och han sprang genast till närmaste boning för att skaffa mat åt dem.

Gifva ville man dock ej; ty det var just lagom, om det där tjufpacket svälte ihjäl, svarade man Bengt.

Stället dit han inträdt var en af dessa usla krogar, som finnas i alla städer, och där den sämsta delen af befolkningen har sitt tillhåll.

I sin förtviflan att icke kunna erhålla något, aftog han sin väst och jacka, gaf dessa i stället för pengar och fick i utbyte därför bröd, mat och hvad som fordrades. Lastad därmed, återvände Bengt till de fattiga uthungrade, där han, efter att ha stillat deras hunger, började att badda på Pehrs sår, som värkte så, att gossen gret och skrek.

Så hade Bengt tillbringat denna pingstafton, alldeles glömsk af sig själf, upptagen endast med att bistå och hjälpa eländets barn.

Efter att hafva erhållit dessa upplysningar, återvände fru Aurell, sedan hon gifvit den fattiga modern litet mera pengar samt lofvat att söka förhjälpa henne ur det elände, hvaruti hon råkat.

Af Lina Andersons grannar skaffade sig fru Aurell några upplysningar rörande denna och fick då veta att den beklagansvärda kvinnans man satt på fästning för tredje resan stöld.

Den vanliga förkastelsedomen hade i hela sin grymhet här blifvit tillämpad. Ingen ville gifva arbete åt stortjufvens hustru. Självfva medlidandet nedtystades och det fanns ej någon som hade räckt hans barn och deras mor en hjälpsam hand. Den första som gjort det, var Bengt.

Vid hemkomsten gaf fru Aurell sin man en förklaring på Bengts uppförande och orsaken hvarför han beröfvat sig sina kläder.

Aurell kunde likväl icke finna något så berömvärdt i “pojkens tilltag“, utan påstod att man måste vara galen för att taga kläderna af kroppen och gifva åt första tiggare, som kommer i ens väg.

Tiden gick. Ett år förflöt.

Fru Aurell hade tagit Pehr och hans mor under sitt beskydd. Döden tog den lilla flickan, kort efter fru Aurells första besök i deras usla hem.

Lina hade fått arbete och Pehr blifvit satt i garfvarlära.

Bengt hyste fortfarande för dessa sina skyddslingar ett stort deltagande. Om han händelsevis hade fått några pengar, var det en afgjord sak att han af dem skulle dela med sig åt Pehr, som å sin sida betraktade Bengt såsom ett högre väsen.

Så hade året förgått, utan att Bengt anade, hvilket hårdt slag som skulle träffa hans hjärta, och med ens låta honom smaka lifvets bitterhet.

Fru Aurell, hvars hälsa länge varit vacklande, insjuknade.

Hon var själf den första, som insåg, det hon aldrig skulle uppstå från sin sjukbädd.

En dag, då Bengt, kommande från skolan, inträdde till henne, yttrade hon:

“Ifall jag nu skulle dö, vill du då lofva mig att troget bevara mitt minne och städse ihågkomma de lärdomar jag gifvit dig? – Säg, min älskade gosse, att du skall låta min ande stå varnande vid din sida och hålla dig tillbaka, då du är färdig att för stundens njutning glömma hvad som är rätt.“

“O, mamma, tala icke om att dö,“ utropade Bengt med förtviflan; “om du går bort, kan jag icke lefva. Att

lefva utan dig, du den enda, som håller riktigt af mig, är ju omöjligt. Hvem skall väl älska mig, sedan du är borta, hvem skall väl jag älska?“

“Den maka Gud en gång gifver dig,“ hviskade modern med osäker och feberflämtande röst. “Om du låter minnet af mig stå emellan dig och frestelsen, skall Han, som styr våra öden, gifva dig en kärlek, lika varm och stark som min. En aning säger mig i detta ögonblick, att du skall återfinna min ömhet hos din lefnads följeslagarinna.“

Dessa ord ljödo förunderligt i gossens öron; men de skulle oupphörligt återljuda för mannens själ, tilldess moderns profetia gick i fullbordan.

En kort tid därefter stod Bengt vid sin moders bår.

Den sorg, som fattade den fjortonårige, åt sin smärta helt och hållet öfverlämnade och exalterade ynglingen, kan måhända anses hafva varit första orsaken till den olycksaliga böjelse som sedan lik en fördömelse hvilade öfver hans lif.

Det berättas nämligen, att han någon tid efter moderns bortgång för första gången hemfördes till det kalla och öde hemmet i en så upprymd sinnesstämning, att den bar vittnesbörd om att han hos vinguden sökt glömska af den sorg, som uppfyllde och nedtryckte hans unga sinne.

Vid detta första steg på den olycksaliga väg, som han sedan fortgick, fanns icke någon vänlig och kärleksfull röst, som hviskade: “stanna min son, vakta dig, du skall göra dig olycklig!“ utan blott en straffande hand, som nu tillämpade hela den stränghet, den döda så många gånger vetat förmildra, och på detta sätt endast förvärrade det onda i stället att motarbeta det.

Bengt frös i hemmet, och han sökte värme i Bacchi dyrkan. Han saknade den kärlek han förlorat och ville söka glömska i pokalen.

Nära tvenne tiotal af år förgingo.

Många och skiftande voro de öden, som Bengt under denna tid genomlefde.

Hans namn hade uppstigit som en glänsande meteor på den litterära himlen. Hans skaldestycken bländade och hänförde.

Man beundrade snillet, man berömde skalden; men man glömde människan.

Under det den förre skar lagrar, led den senare brist på det nödvändigaste och utstod en hård kamp med följderna af de förvillelser och fel, till hvilka svagheten i hans karakter gjort att han hemfallit.

Lidner kunde sägas under dessa år hafva genomgått hela skalan af det elände, som ett olyckligt, öfverhandtagande begär vanligtvis för med sig.

Hans vänner och närmaste hade en kort tid hoppats på ett återvändande från den olyckliga passionen; men de bedrogo sig. Icke ens Jacquette Hastfers kärlek förmådde återföra honom från den afgrund, dit hans böjelse för starka drycker fört honom.

Vid sidan af denna allt uppoffrande och försakande maka, kunde han ändock icke bortlägga ett fel, som på ett så förstörande sätt gripit in i hans lif och skapat så många sorger och kval,

Den stackars skalden kunde icke skilja sig från glaset; han måste därur hämta inspiration för sin fantasi och

döfningsmedel för sin ånger och självanklagelse.

Kärleken till makan förmådde lika litet som allt annat besegra kärleken till ruset.

Maj stod med blommor i håret smyckadt till pingsthelgen.

Allt i naturen log och andades pånyttfödelse. Himlen var klar, solen sken och fåglarna sjöngo.

Det var pingstafton och tillika söndag.

Större delen af hufvudstadens befolkning rustade sig för att fira helgdagsaftonen i det gröna, antingen vid Haga eller på Djurgården.

En ensam vandrare tycktes likväl hafva ett helt annat mål; ty han gick i motsatt riktning och tog vägen åt Söder till.

Att döma af hans yttre, skulle man varit benägen att antaga, det han icke var Stockholmare, utan en förmögen landtbrukare från landsorten.

Han frågade sig för efter vägen och tycktes obekant med Stockholms gator, i synnerhet när han kom upp till Södermalm.

Till den boning han sökte, vilja vi emellertid visa vägen.

På en af de mest aflägsna gatorna långt uppe på Söder låg ett snedt och förfallet trähus, bestående af bottenvåningen och ett par rum på vinden.

I ett af de senare, med utsikten åt en liten osnygg gård och med fönstret åt norden, så att icke ens en fattig solstråle kunde förirra sig ditin, bodde en familj, som af nöden hölls fjättrad i hemmet.

Vid det sneda och vinda fönstret satt på en trästol utan karm en kvinna, hvars ansikte, blek och aftärdt, likväl hade ett så mildt och vänligt uttryck, att det föreföll, som om den inre rikedomen af godhet och hängifvenhet förtagit själfva armodet dess bitterhet och ingifvit henne en hjältinnas mod och en ängels undergifvenhet.

Denna kvinna var iklädd en mörk och sliten kjortel samt ofvanpå den en mansrock, som här och där blifvit försedd med lappar af olika tyg.

Hon hade på sina knän en flicka om tre à fyra år, som hon sakta vaggade fram och tillbaka, och hvilken hon betraktade med denna ömhet, som blott en moders blick kan återgifva. Då och då flög ett uttryck af oro öfver kvinnans ansikte, då barnet rörde sig och tycktes vilja vakna. Det syntes, att hon fruktade dess uppvaknande.

Invid den motsatta väggen stod en säng, på hvars slitna halmmadrass, och betäckt med ett till trasor förvandladt täcke, låg en ännu helt ung man. Han hvilade på ena armen och stödde hufvudet i handen, under det blicken stirrade på kvinnan och barnet.

Bengt Lidner.

Vi vilja ett ögonblick närmare betrakta detta hufvud och dessa anletsdrag; de förtjäna sannerligen en närmare granskning.

Dock, hvartill skulle det tjäna. Kasta blott en blick på porträttet här ofvan, och du har, värda läsare, bilden af

Bengt Lidner framför dig.

Hvad likväl icke denna bild eller någon penna förmår, det är att återgifva uttrycket i hans ansikte, där han nu låg, blickande på den tafla af djupt armod som omgaf honom.

Vi vilja icke heller försöka teckna den.

Må hvar och en med hjärta och känsla tänka sig, hvad den måste erfara, som, i likhet med Lidner, ägde ett rikt och känsligt inre, men ändå måste säga till sig själf: “Allt detta elände, alla dessa lidanden, som de dina och du själf utstår, äro en följd af din svaghet att icke kunna emotstå frestelsen, utan att gifva vika för ett dåligt begär.“

Öfver den olycklige skaldens själ hvilade också i denna stund hela den tunga bördan af självanklagelse och självförakt.

Denna kvinna, höljd i trasor, var hans maka; detta barn, som slumrade på hennes knän, efter att förgäfves hafva bedt om bröd, var hans dotter. Han älskade dem af hela sin själ, och ändock förmådde han icke stilla den sistnämdas hunger, aftorka den förras tårar och sprida glädje och lycka omkring sig.

Han var ju så utblottad, så arm, att han af brist på kläder icke kunde lämna sin säng.

Lidner strök håret ur pannan och vände ögonen från dessa varelser, så kära för hans hjärta, och fäste dem på några grofva pappersark, som lågo bredvid honom på det rankiga bordet.

Den blick, han häftade på bläckhornet och pennan, som befann sig bredvid papperet, var matt och tröstlös.

Öfver tankens flykt och öfver fantasiens inspiration hängde nöden, de stundliga behofven såsom en blytyngd.

Huru kunna dikta, då armodet grinade emot honom, då hustru och barn saknade bröd?

En tår af namnlös smärta kom som en dimma för hans syn, och en suck, full af kval, höjde den af fattigdom och sjuklighet hemsökte skaldens bröst.

Vid ljudet häraf vände Jacquette hastigt på hufvudet och såg på mannen. De båda makarnas ögon möttes.

Huru mycket låg ej i denna blick!

I hennes stod, att, om än Lidner var utblottad på allt, till och med inre frid, så var han likväl rik på kärlek.

De yttrade ej ett ord; men deras ögon sade allt hvad deras läppar tego med.

Jacquette hade, i det hon flyttade blicken från dottern till fadern, glömt att vagga barnet. Den lilla slog också nu upp ögonen och ropade med hög och klar röst:

“Mamma, jag är hungrig!“

Lidner höljde ansiktet med sina händer, Jacquette böjde sig ned öfver flickan.

“O, min Gud! Hvem skall gifva bröd åt mitt stackars barn,“ mumlade den olycklige poeten.

“Han, som du nu anropar, skall göra det,“ hviskade Jacquette. Hon hade satt barnet på golfvet och var nu vid mannens säng. “Misströsta icke, min älskade,“ tillade hon och fattade en af hans händer. “Det är en röst i mitt hjärta, som säger, att den Högste nog sänder oss hjälp i vår stora nöd.“

Lidner lade sin andra hand på hustruns hjässa, stammande med kväfd röst:

“Ängel, i din själ har du min moders kärlek. Gud löne dig för all den ömhet du slösat på mig, som icke förmår göra dig annat än sorg!“

En knackning på dörren kom de båda makarna att spritta till.

“Det är ett bud från kungen, det är hjälp i nöden!“ utropade Jacquette. I ögonblicket var hon vid dörren och drog ifrån rigeln.

Vandraren, vi förut omnämnt, stod framför henne.

“Skulle fråga, om det är bekant, hvar herr Lidner bor?“ frågade mannen.

“Han bor här,“ svarade Jacquette och mönstrade den främmande med misstrogna ögon.

“Å, det är väl icke möjligt, att den herr Lidner jag söker, kan bo här! Jag menar den store poeten.“

“Just hans hem är detta,“ sade Jacquette och steg ut i förstugan, fast besluten att, om det vore en “björn“, icke låta honom komma in till mannen.

“Hvad vill ni Bengt Lidner?“ frågade hon, då dörren efter henne blifvit stängd.

“Jag önskar återse och om möjligt återbetala honom en gammal skuld,“ stammade mannen helt upprörd. “Herre Gud,“ tillade han med fuktiga ögon, “man sade mig då verkligen sanning, då man omtalade, att han var mycket fattig.“

“Min man har varit sjuk,“ sade Jacquette, “och däraf kommer, att ... att ...“ Hon tystnade.

Ett ögonblick betraktade mannen Jacquette. Det syntes, att han behöfde hämta sig från det smärtsamma intrycket, som åsynen af poetens i trasor höljda hustru gjorde på honom. Därefter yttrade han:

“Jag skulle önska tala vid herr Lidner. Hvad jag har att säga innebär ej något, som kan oroa eller bedröfva honom; ty det tyckes ha varit Guds vilja, att jag skulle komma i rätta ögonblicket.“

Jacquette öppnade dörren. Främlingen steg in. I detsamma kom den lilla flickan emot dem, ropande i halfgråtande ton:

“Mamma, jag är så hungrig!“

Den främmande stannade. Han tycktes lika bestört vid anblicken af det elände han hade framför sig, som den unge Bengt en gång blef, då han såg Pehrs torftiga boning.

Jacquette hade tagit flickan på armen och sade, vänd till mannen:

“Här är en herre, som söker dig.“ Därmed pekade hon på främlingen, som långsamt nalkades sängen.

Lidner såg på honom, men med en blick, som utvisade, att han nu ansåg sig hafva en fullkomligt obekant person framför sig.

“Jag behöfver icke fråga, om jag är igenkänd,“ började mannen. “Det vore icke gärna möjligt, att herr Lidner skulle minnas mig. Mitt namn är eljes Pehr Anderson.“

“Pehr Anderson!“ upprepade Lidner och sökte i sitt minne. “När eller hvar råkades vi sist?“

“I Göteborg för omkring aderton år sedan. Herr Lidner har väl icke alldeles glömt den lille tiggargossen, hvilken ni bar hem från landsvägen, och hvars mor och syster ni räddade ifrån att dö af hunger?“

“Ah, nu minns jag!“ utropade Lidner. Den matta blicken fick lif, och kring de bleka läpparna lekte ett småleende. “Jag undfägnades med smörj för denna mandat. Min far ville med rottingen lära mig förstånd. Nå, det var roligt att se en så gammal bekant.“ Lidner skakade Pehrs hand. “Det är mig ett dubbelt nöje, emedan det erinrar mig om den första verkliga glädje af ädlare natur jag såsom gosse erfor, med detsamma er närvaro säger mig, att af den lilla fattige Pehr blifvit en bra karl.“

“Mamma, mamma, mat, jag är så hungrig!“ ropade återigen den lilla flickan gråtande.

Pehr vände sig hastigt om, mumlande vid sig själf:

“Alldeles som lilla Greta ropade den där pingstaftonen då han hjälpte oss ur vår nöd,“ och därmed rusade Anderson ut ur rummet.

En stund förflöt, hvarefter han återkom med ett knyte färskt bröd och diverse matvaror, hvilket allt han nedlade på bordet, sägande helt andtruten:

“Detta för ögonblicket åt er dotter, herr Lidner. Säg mig nu på hvad sätt jag kan vara er nyttig och förhjälpa er ur den förlägenhet, hvaruti ni råkat! Hvad jag äger, det har jag genom er; hvad jag är, det är jag genom er. Hade ni ej en gång ryckt mig ur nöden, så hade jag säkert slutat med att bli hvad min far blef. Behofvet, hungern hade då troligen fört mig in på brottets väg.“ Han fattade Lidners hand och tillade:

“Föga anade jag då, att den Högste i sin godhet skulle förunna mig att visa er en återtjänst.“

“Och jag,“ inföll Lidner, “kunde ännu mindre förutse, att en af mina många oöfverlagda handlingar skulle bära sådan frukt, att den tillförde min hustru och mitt barn en hjälpare i nöden.“

“Din godhet, min Bengt, har alltid fört välsignelse med sig,“ hviskade Jacquette på knä vid mannens säng. “Ser du, Gud har åter bistått oss. Denna gång kom hjälpen ej från en kung, utan från det, som mera är – ett tacksamt hjärta.“

Om middagen stod, i den stackars poetens rum, för första gången på mycket länge, ett dukadt bord med flera rätter mat.

Lidner hade lämnat sängen. Iklädd en rock och ett par pantalonger, dem Anderson anskaffat, delade han måltiden med sin hustru, sitt barn och Pehr. Sällan har en sådan blifvit intagen med förnöjdare hjärtan.

Sedan man ätit middag och Lidner med några glas godt vin fått skölja ned mat och bekymmer, berättade Pehr, att han nu var garfvare i Ulricehamn och där ägde en liten gård; han var gift och hade tvenne barn samt hade i affärer rest upp till Stockholm.

Vid sin ankomst dit, hade han frågat efter sin forna välgörare, och man hade då berättat honom, att denne vunnit ett stort namn, men var försänkt i fattigdom.

Han lät affärer och allt hvila, för att söka upp den, till hvilken han ansåg sig stå i så stor förbindelse. Nu tyckte sig Pehr vara den lyckligaste människa på jorden, för det han fått ett tillfälle att visa sin erkänsla.

Pehr Anderson gjorde för Lidner under sitt vistande i hufvudstaden allt hvad hans tillgångar medgåfvo.

Han afhjälpte de mest tryckande behofven, försåg familjen med det nödvändigaste af kläder och möbler och

reste helt nöjd till sitt hem, medförande den glada öfvertygelsen, att det nog hädanefter, sedan den svåraste nöden blifvit lindrad, skulle lyckas Lidner att arbeta så, att familjen icke mer behöfde komma i samma sorgliga belägenhet.

Några år därefter dog den stackars poeten.

Han hade likväl hvarje pingstafton under denna tid erhållit ett bref från Pehr med inneliggande femtio rdr.

Då Pehr Anderson fick veta, att Lidner aflidit den 4 Januari 1793 och att tillgångarna varit så knappa, att Bellman måst 'sjunga ihop penningar till begrafningen', utropade han:

"Hvarför underrättade man mig icke om hans död, så att jag med Lidners begrafning fått betala Bengts jacka och väst!"

Han gjorde det likväl genom att så länge han lefde hvarje pingstafton sända Lidners dotter femtio rdr.

Sålunda förde Bengt Lidners goda hjärta välsignelse med sig efter hans död, om han också medan han lefde, genom sin svaga karakter var en källa till sorg för sig själf och de sina.

Den af sin samtid misskände skalden blef likväl af eftervärlden hyllad så som hans snille förtjänade.

Man gjorde då full rättvisa åt sångaren och förvånades öfver att dessa underbara toner så länge kunnat vara glömda.

Lidners grafvård

Nära femtio år hade förgått sedan Lidners stoft, ledsagadt af Bellman, nedlades i dess hvilorum på Adolf Fredriks kyrkogård, då Svenska Akademien lät prägla en minnespenning öfver den så länge förgätna skalden.

På denna penning stodo dessa anmärkningsvärda ord: "I eftervärldens lof föryngrad."

Något senare restes af samma Akademi ett enkelt monument på hans undangömda graf.

Finnes det väl någon, som älskar svenska skaldekonsten, hvilken icke önskar vallfärda till Bengt Lidners grift, för att vid densamma ägna en suck af deltagande åt människan och en tanke af beundran åt sångaren?

För dem, som ej kunna besöka grafven, skall det säkert vara kärt att här få ett begrepp om huru monumentet på densamma ser ut.